

МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ

керівник Фонду Максима Рильського «Троянди й виноград»

MAKSYM RYLSKYI

a head of the Maksym Rylskiy Foundation *Roses and Grapes*

Бібліографічний опис:

Рильський, М. [Рецензія] Максим Рильський у спогадах, працях та портретах (до 125-річчя від дня народження). Альбом / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ : Видавництво ІМФЕ, 2019. 244 с. + III іл. *Народна творчість та етнологія*, 5/6 (387/388), 120–122.

Rylskiy, M. (2020) [Review] *Maksym Rylskiy in Memoirs, Studies, and Portraits (On the Occasion of the 125th Anniversary of His Birthday)*. An Album. National Academy of Sciences of Ukraine, M. Rylskiy IASFE. Kyiv: IASFE Publishing House, 2019, 244 pp. + III ill. *Folk Art and Ethnology*, 5/6 (387/388), 120–122.

[Рецензія] Максим Рильський у спогадах, працях та портретах (до 125-річчя від дня народження). Альбом / НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ : Видавництво ІМФЕ, 2019. 244 с. + III іл.

До 125-річчя від дня народження

Уважно переглядаю і вчитуюся в кожну з-понад двохсот сторінок альбому. Яка гама почуттів, скільки теплоти і щирості у спогадах і висловах, в окремих епізодах і коментарях... Гіркота розчарування, що в рік свого 125-річчя Максим Тадейович Рильський залишиться без ювілейної книжки, розчиняється безслідно.

Книжка – є! Видання, безперечно, гідне його пам'яті. Альбом «Максим Рильський у спогадах, працях та портретах (до 125-річчя від дня народження)» підготував та видав Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології Національної академії наук України, який носить ім'я світоча нашої культури.

«Творча спадщина М. Т. Рильського – поета, перекладача, публіциста – стала надбанням не тільки вітчизняної, але й європейської культури. Менш відома його наукова, академічна діяльність, неоціненний внесок у народознавство, у розвиток гуманітаристики, – відзначила ініціаторка й наукова редакторка видання, директорка Інституту Ганна Скрипник. – Ми зосередили увагу саме на цих гранях таланту вченого, поставили за мету зобразити академіка як умілого організатора, талановитого керівника однієї з провідних академічних установ країни».

Максим Тадейович керував Інститутом (тоді – Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії Академії наук УРСР) 20 років, до останнього подиху (1944–1964 рр.). Йому

доводилося відроджувати установу у важкі післявоєнні роки, відстоювати статус і формат Інституту у «високих кабінетах», захищати співробітників від розправ, добирати кадри, шукати засобів на проведення дослідницьких робіт, експедицій. За часів директорства М. Рильського, зауважила Г. Скрипник, відбулося 170 експедицій та відряджень, у тому числі комплексних, за участю фольклористів, етнографів та мистецтвознавців.

«...Не любити народну творчість – неможливо. Присвячувати себе її дослідженню і пропаганді – почесний обов'язок і одночасно – велика відповідальність...», – писав академік. І наголошував: «...з любов'ю до народної пісні, я, здається, і вродився...».

Справді, його зацікавленість фольклорною культурою безмежна. Учений наголошував на потребі постійного моніторингу стану зразків усної народної творчості, наголошував на високому пізнавально-освітньому й виховному значенні фольклору. Саме на посаді директора Максим Тадейович ініціював розбудову етнографії як складової дисципліни багато-профільного Інституту. Важливим вектором його наукових інтересів були народна музична творчість і побутова культура народу. Велика заслуга М. Рильського й у розвитку мистецтвознавчих підрозділів, для яких учений не лише домагався легітимності у складі Інституту, але й добирав кадри.

Кожний із трьох основних розділів альбому несе окреме інформаційно-пізнавальне навантаження, доповнюючи один одного, що загалом формує цілісний портрет академіка й керівника установи. Наприклад, галерея світлин: М. Рильський під час численних декад українського мистецтва й літератури, з'їздів письменників, мітингів, у колі друзів, колег по перу. Вражає широчінь його знайомств та спілкувань так само, як і наукових зацікавлень та векторів досліджень.

Цим питанням присвячений розділ оригінальної наукової творчості, який представлений краплиною в безмежному розмаїтті розвідок, студій, есе. Як приклад, праці «Українські думи та історичні пісні», «Народ і народний поет» (Тарас Шевченко), «Питання етнографії», «Сербські епічні пісні», «Микола Зеров – поет і перекладач». До праць М. Рильського дослідники звертаються по сей день, вони набувають особливої значимості в сучасній гуманітаристиці.

Пам'ять у людини має свої часові межі. Здавалося, майже шість десятиліть після кончини М. Рильського не залишають місця змістовному спогадальному циклу. Однак подібна думка виявляється помилковою. Справжнє сузір'я професорів, докторів і кандидатів наук, мистецтвознавців, етнографів і літераторів відгукнулися на вшанування пам'яті Максима Тадейовича спогадами й рефлексіями. Без хвилювання неможливо читати пристрасні посвяти Дмитра Павличка – як поетичні, так і прозово-публіцистичні. Юрій Мушкетик, Дмитро Чередниченко, Флоріан Неуважний, Максим Стріха... Варто назвати всіх.

Ось лише деякі витримки без посад і регалій.

Юлія Булаховська згадала дружбу і співпрацю М. Рильського зі своїм батьком – академіком Леонідом Булаховським – ще за часів евакуації в Уфу, натхненну роботу над перекладами в 20-томному зібранні творів М. Рильського.

Михайло Наєнко навів полеміку часів неокласицизму, але, повертаючись до сьогодення, наголосив, що й нинішня доба досі наздоганяє все краще, що створено М. Рильським.

На гумор та дотепні жарти М. Рильського послався Борис Бутник-Сіверський.

Лю Пархоменко перенесла нас на репетицію народного академічного хору й ніби відтворила рефлексії душевного стану, вирази обличчя, усі нюанси сприйняття твору Рильським-слухачем.

За Михайлом Гуцем, праця під керівництвом М. Рильського була насолодою. «Він був <...> як добрий батько в сім'ї. <...> вражала нас його доброта, людяність» [с. 182].

Дмитро Степовик згадав депутатську добродію М. Рильського, доступність, відкритість під час зустрічей з ним.

«Таких людей, як Максим Тадейович, я більше не зустрічала...» [с. 198], – у захопленні зазначила Галина Рубай, яка 40 років працювала в Інституті, половину з них – разом з Максимом Тадейовичем.

«Академік вражав своїм розумом, полонив теплим гумором» [с. 199], – підкреслив Всеволод Науко.

Наталія Шумада згадувала: «Хто мав щастя чути, як говорив Максим Тадейович <...> пам'ятає <...> він майже ніколи не підвищував голос <...>, а говорив так, наче ділився <...> роздумами, своєю радістю чи бідою» [с. 202].

Богдана Фільц поділилася враженнями щодо поезії М. Рильського, яка надихала її на композиторську творчість, відзначила його роль у розвитку національної композиторської школи. «Я вдячна долі за те, що мені пощастило пізнати цього дивовижного майстра слова...» [с. 212].

Вікторія Юзвенко наголосила на ролі директора-академіка в підготовці й вихованні кадрів, на його участі при захисті дисертацій. Зауважила на його надзвичайній працьовитості, вимогливості до себе в поєднанні зі скромністю, добротою та чуйністю.

Валентина Кузик оповіла про зворушливу дружбу і співпрацю М. Рильського з братами Дмитром і Левком Ревуцькими.

«Спогади відтворені пам'яттю серця. Тому постать Максима Тадейовича не підлягає забуттю, – підсумувала Г. Скрипник. – Наш альбом – документальний портрет видатного вченого і великої людини».

...Пригадую відвідини Інституту в «гарячі» березневі дні 2020 року. В кабінетах, коридорах на четвертому поверсі будівлі по вул. Грушевського, 4 панувало незвичайне поживання. Інститут готувався до урочистої конференції, відкриття меморіального кабінету М. Рильського та презентації альбому. Через пандемію заходи перенесли. Однак книжка залишається жити: те, що написано від серця, не підлягає карантину.